

ศาสตร์พระราชากับการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ*

THE KING'S SCIENCE AND THE DEVELOPMENT
OF BUDDHIST PUBLIC WELFAREพระปลัดไกรสร เกสโร (ปานดวง)*, ไพรัตน์ ฉิมหาด, พระครูนิติธรรมบัณฑิต (สุริยา คงคาไหว),
พระสมุห์ธณภัทร ธนภทโท (ทิพย์วงศ์)Phraspalad Kraisorn Kesaro (Panduang)*, Pairat Chimhad, Phrakru Nitithambundhit (Suriya Kongkawai),
Phrasamu Thanapat Dhanabhaddo (Tipwong)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: kaisonnun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบูรณาการศาสตร์พระราชากับการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ โดยมุ่งเน้นการใช้หลักคิดและแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พัฒนาขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนของประชาชนไทย โดยเฉพาะในด้านการพึ่งพาตนเอง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ศาสตร์พระราชามีไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและศีลธรรม โดยการบูรณาการศาสตร์พระราชากับงานสาธารณสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา สามารถเพิ่มความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชนได้ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือปัญหาทางสังคม การนำหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้ในงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ เป็นการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน เข้าถึงชุมชนอย่างใกล้ชิด และพัฒนาแนวทางแก้ไขที่ตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการศึกษาและการอบรม ยังช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและสามัคคี บทบาทของพระสงฆ์ในการชี้นำทางจิตวิญญาณและศีลธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ เพราะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในชุมชน สามารถร่วมมือกันเพื่อสร้างสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและสันติสุข ศาสตร์พระราชากับการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธนั้น เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างความมั่นคงให้กับสังคมไทยในระยะยาว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา, งานสาธารณสงเคราะห์, วิถีพุทธ

Abstract

This article aims to present the integration of the royal philosophy with the development of Buddhist public welfare work, focusing on the use of the principles and approaches developed by his majesty King Bhumibol Adulyadej the great to enhance the well-being and sustainability of Thai people, especially in terms of self-reliance, efficient use of resources, and creating a balance

between humans and the environment. The royal philosophy is not only a guideline for solving social and environmental problems, but also includes the promotion of spiritual and moral strength. Integrating the royal philosophy with Buddhist public welfare work can increase the strength and sustainability of communities, especially in situations of natural disasters or social problems. Applying the principle of “understanding, reaching out, developing” in Buddhist public welfare work creates a deep understanding of the problems and needs of the people, closely accessing the community, and developing solutions that effectively respond to the problems. In addition, promoting morality and ethics through education and training also helps create a just and united society. The role of monks in guiding spiritual and morality is very important in the development of Buddhist public welfare work because it can create trust and faith in the community, enabling cooperation to create a prosperous and peaceful society. The royal philosophy and the development of Buddhist public welfare work are effective approaches to enhance people's quality of life and strengthen the stability of Thai society in the long term. Community participation and efficient use of resources are the key to achieving these goals.

Keywords: King's Science, Public Welfare, Buddhist Way

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงดำเนินพระราชกรณียกิจอย่างหลากหลายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและความสุขของประชาชนไทย พระราชกรณียกิจและโครงการพระราชดำริทั้งหลายมีความรู้ความสามารถที่โดดเด่นและมีเหตุผลที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยมีหลักการคิดและวิธีการที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข พระบรมราโชวาทที่พระองค์ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ยังเป็นหลักการที่ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุข เช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน และหลักแห่งความรักความสามัคคี เป็นต้น ข้อคิดเหล่านี้สามารถสรุปและเรียบเรียงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างความเจริญและยั่งยืนต่อแผ่นดินเรา ซึ่งเราเรียกว่า “ศาสตร์พระราชา” อันเป็นองค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานไว้ ไม่เพียงแต่ชาวไทยเท่านั้นที่ตระหนักถึงความสำคัญ แต่ยังได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี ความพอเพียง และความสุข จึงได้เกิดการศึกษาศาสตร์พระราชาและหลักการเหล่านี้อย่างกว้างขวาง (พระครูวิบูลสีลพรต (สมหมาย อาสโภ/โนนน้อย) และพระมหามิตร จิตตปญโญ, 2562)

งานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ถือเป็นพลังสำคัญที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยมหาเถรสมาคมได้มอบหมายให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือและพัฒนาสังคม โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ ภัยแล้ง หรือปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้ไร้ที่พึ่ง ภาพของพระสงฆ์ที่มอบข้าวน้ำและความช่วยเหลือเป็นภาพที่เราคุ้นเคยและแสดงถึงบทบาทของคณะสงฆ์ในงานนี้อย่างไม่หยุดยั้ง คณะสงฆ์ดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ภายใต้การนำของคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม ซึ่งมีการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จากนโยบายที่ได้รับการกำหนดให้เป็นการปฏิบัติในระดับจังหวัด เป้าหมายหลักคือการสื่อสารแนวทางการดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ไปยังพระมหาเถรผู้เป็นประธานกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ประจำจังหวัด เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติและบรรลุวัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กฤษฎา อุลุชาฎะ, 2565)

มหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย ได้ออกคำสั่งที่ 2/2559 เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2559 เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม คณะกรรมการเหล่านี้ได้ร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยยึดตามกรอบงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำหรับฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม มีพระพรหมวชิรญาณ เป็นประธานคณะกรรมการ พร้อมกับคณะกรรมการอื่นอีก 15 รูป เพื่อเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้านนี้ โดยได้เน้นการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ในหลายด้านเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ในการประชุมมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2560 คณะกรรมการได้พิจารณาและเห็นชอบในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการได้ทันที เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม, 2563)

ดังนั้น บทความนี้ นำเสนอถึงความสำคัญของพระราชกรณียกิจและโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาทางสังคมและภัยพิบัติต่าง ๆ แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนไทย ภายใต้กรอบงานของมหาเถรสมาคม จึงได้วิเคราะห์และเสนอแนวทางการใช้ศาสตร์พระราชเป็นแบบอย่างในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะในยามที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงการบูรณาการหลักคิดแบบพุทธเพื่อส่งเสริมความเจริญทางจิตใจและสังคมที่สงบสุข บทความนี้ยังสำรวจแนวทางการทำงานของคณะสงฆ์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมไทย

ความเป็นมาของศาสตร์พระราช

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงขึ้นครองราชย์ในฐานะพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2489 หลังจากขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงเปลี่ยนแปลงสาขาการศึกษาจากวิศวกรรมศาสตร์เป็นกฎหมายและรัฐศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงการเตรียมความพร้อมในการรับพระราชภาระที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารประเทศ โดยการนำหลักการทางวิชาการมาปรับใช้ นอกจากนี้ พระองค์ยังได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่าง ๆ เพื่อศึกษาแนวทางและลักษณะการดำเนินงานของประเทศเหล่านั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้พระองค์เข้าใจสภาพการปกครอง การดำเนินชีวิต และวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาประเทศของแต่ละชาติ อันเป็นประโยชน์สำหรับการปรับใช้ในประเทศไทยต่อไป เมื่อพระองค์เสด็จนิวัติประเทศไทยและประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในปี พ.ศ. 2493 พระองค์ได้มีพระปฐมบรมราชโองการที่แสดงถึงพระราชประสงค์ในการปกครองประเทศโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวสยาม พระราชกิจที่พระองค์ทรงปฏิบัติตลอดระยะเวลา 70 ปี แห่งการครองราชย์นั้น ล้วนมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนและการบริหารประเทศอย่างยั่งยืนโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ลักษณะที่ทรงดำเนินการ

ลักษณะของกิจกรรมที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงดำเนินการเพื่อให้พสกนิกรมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะหลัก (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ดังนี้

1. การสอนหรือชี้แนะ ตลอดระยะเวลาการครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงใช้โอกาสต่าง ๆ เพื่อให้คำสอนและแนะแนวทางการดำเนินชีวิต

แก่พสกนิกร โดยการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม ทรงเน้นการปลูกฝังความคิดและการประพฤติตนที่เหมาะสม ส่งเสริมการสร้างศักยภาพส่วนบุคคลและการส่งเสริมความเป็นไทย รวมถึงการเสริมสร้างความรักและความสามัคคีในชาติ ผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาทุกปี เป็นหนึ่งในวิธีที่พระองค์ใช้ในการถ่ายทอดแนวคิดและหลักการที่สำคัญ นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงส่งเสริมการศึกษาโดยการสร้างสถานศึกษาและมอบทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนอีกทั้งยังจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน นอกจากคำสอนผ่านทางพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสแล้ว พระราชนิพนธ์และบทเพลงพระราชนิพนธ์ยังเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่พระองค์ทรงใช้ในการปลูกฝังความรู้และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ประชาชน ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้คนไทยมีความเป็นอยู่อย่างปกติสุขและสามารถพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ อย่างยั่งยืน

2. การแก้ปัญหา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระปรีชาสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม และสังคม ผ่านการดำเนินโครงการหลากหลายรวมกว่า 4,000 โครงการที่ครอบคลุมการจัดการปัญหาทางด้านน้ำ ดิน ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การประกอบอาชีพ พลังงาน และการจราจร พระองค์ทรงผสมผสานองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาในการพิจารณาและตัดสินใจแก้ไขปัญหา โดยทรงใช้ทั้งแนวทางวิชาการและวิธีการทางสังคมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมใหม่ๆ ตามมา ซึ่งการแก้ปัญหาของพระองค์ไม่เพียงแค่นำมาซึ่งการพัฒนาทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน พระองค์ได้ทรงสร้างศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายแห่ง เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกอบรมในการนำแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาไปปฏิบัติในชุมชน ทรงสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติอย่างยั่งยืน

3. การให้ความยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมุ่งเน้นการสร้าง ความยั่งยืนให้กับพสกนิกรของพระองค์ โดยไม่เพียงแต่สอนและชี้แนะเพื่อสร้างสังคมที่ดีและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ยังทรงค้นคว้าและพัฒนาหลักการที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถดำรงชีพได้อย่างมั่นคงในสภาวะปกติ และมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ในอนาคต เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนตกอยู่ในสภาวะอันตรายหรือเดือดร้อน พระองค์ได้พระราชทานหลักการสำคัญสองอย่างเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน ประการแรกคือ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเกษตรกรรมที่มุ่งเน้นการสร้าง ความสมดุลในระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรที่นำหลักการนี้ไปใช้จะได้รับประโยชน์โดยตรงผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดความเสี่ยง ขณะที่ผู้บริโภคทั่วไปได้รับประโยชน์โดยอ้อมจากความมั่นคงทางอาหาร ประการที่สองคือ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้กับประชาชนทุกสาขาอาชีพ ไม่จำกัดเพียงแค่เกษตรกรเท่านั้น ปรัชญานี้เน้นความพอเพียงและความยั่งยืนในการดำรงชีวิต โดยการรู้จักพอประมาณ การมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง เป็นแนวทางที่ไม่เพียงเหมาะสมกับคนไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปปรับใช้ได้ทั่วโลกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในระดับสากล

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงยึดหลักการพัฒนาใน 3 ขั้นตอนสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักคิด คือ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน โดยเน้นไปที่การสร้างประโยชน์และความสุขให้กับประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งพระองค์ทรงมุ่งหวังให้การพัฒนาประเทศนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน 2) หลักทฤษฎี คือ การนำแนวคิดและทฤษฎีที่ได้รับการทดสอบและพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพมาใช้ในการพัฒนา พระองค์ได้พระราชทานแนวคิดต่าง ๆ ให้กับประชาชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ตัวอย่างเช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นความ

พอประมาณ การใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ 3) หลักปฏิบัติ คือ การดำเนินงานโครงการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เพื่อให้การพัฒนาสามารถตอบสนองต่อความต้องการและสถานการณ์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง พระองค์ยังทรงเน้นการสร้างรากฐานที่มั่นคงก่อน โดยการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการทำงานที่ยั่งยืน เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิผล การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จึงเป็นวิธีการที่เน้นทางสายกลาง ความมีเหตุผล ความไม่ประมาท และคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคนและประเทศให้ยั่งยืนและเจริญก้าวหน้าต่อไป

ความสำคัญของศาสตร์พระราชา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยเฉพาะด้านการศึกษา พระองค์ทรงส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกล ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ตัวอย่างเช่น การพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ในการสร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล หรือการตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์เพื่อช่วยเหลือบุตรธิดาของผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องการการศึกษาและไม่ถูกรังเกียจจากสังคมการส่งเสริมศึกษาเหล่านี้เป็นวิธีหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของพสกนิกรชาวไทย

ศาสตร์พระราชายังเป็นแนวทางที่ครอบคลุมถึงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความซื่อสัตย์สุจริต และความขยันหมั่นเพียร พระองค์ทรงให้คำแนะนำในการคบหาสมาคมด้วยความดีและความมีมิตรภาพ และเน้นความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ หากประชาชนปฏิบัติตามศาสตร์ของพระราชา จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทำให้ประเทศชาติมีแต่คนดีและเจริญก้าวหน้า (ชูเกียรติ สุธากุล, 2564)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์พระราชา ได้รับการนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ รู้จักบริหารจัดการความเสี่ยง และสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต โดยยึดหลักทางสายกลาง ความมีเหตุผล ความไม่ประมาท และคุณธรรม ความคิดเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่เน้นการพัฒนาตนเองและครอบครัวเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนมีความสุขและความมั่นคง (กรมพัฒนาชุมชน, 2565)

ศาสตร์พระราชาไม่เพียงได้รับการยกย่องในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังได้รับการยอมรับในระดับโลก โดยสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDG 2030) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ การที่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” จากองค์การสหประชาชาติ แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในประสิทธิภาพของปรัชญานี้ในการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในระดับบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง (พระครูสุนทรเขมาภินันท์ (ปกรณฺ์ เจริญวงศ์) และคณะ, 2562)

งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ

ในสังคมไทย พระสงฆ์ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ได้รับการเคารพนับถือในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณและศีลธรรม ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่สังคมประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ การที่พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขและสนับสนุนชุมชนในการเผชิญหน้ากับปัญหาเหล่านี้ได้ถือเป็นการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ปัจจุบัน งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในหน้าที่ที่

สำคัญ โดยเฉพาะพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ตั้งแต่ระดับเจ้าคณะขึ้นไป ที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของมหาเถรสมาคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสงเคราะห์และการสนับสนุนชุมชนนี้ มักเป็นไปตามคำสั่งหรือการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเป็นระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตาม มีการเปรียบเทียบว่าพระสงฆ์หลายท่านยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างจริงจังเท่าที่ควร ทั้งที่บทบาทของพระสงฆ์ในการให้คำแนะนำด้านปัญญาและจริยธรรมแก่ประชาชนและสนับสนุนกิจกรรมในชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสร้างความเข้มแข็งในสังคม ในทางกลับกันมีพระสงฆ์บางรูปที่เลือกทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ด้วยจิตสาธารณะและอาสาศัมครโดยไม่มุ่งหวังตำแหน่งหรือเกียรติยศ แต่เน้นไปที่การช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนด้วยความเต็มใจ ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์นั้น ไม่จำกัดอยู่เพียงการให้คำปรึกษาหรือการสอนศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น การจัดงานบุญ การเผยแผ่ธรรมะ การร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น องค์กรสาธารณสุข หรือองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อขยายการช่วยเหลือสังคมให้ครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ การที่พระสงฆ์จะมีบทบาทที่สร้างสรรค์และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม จำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้พระสงฆ์ตระหนักถึงความสำคัญของงานสาธารณสงเคราะห์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับองค์กรต่าง ๆ และการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลและเนื้อหาด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้การทำงานเป็นระบบและสามารถติดตามผลได้

การสนับสนุนและส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ในวิถีพุทธ เป็นแนวทางสำคัญที่พระสงฆ์สามารถนำมาใช้เพื่อสร้างสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและสันติสุข การนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ในงานสาธารณสงเคราะห์จะช่วยเพิ่มคุณค่าทั้งแก่พระสงฆ์และประชาชน ทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสนับสนุนการเจริญก้าวหน้าทางธรรมได้ เมื่อประชาชนเข้าถึงการปฏิบัติธรรมและเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิต พวกเขาจะรู้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ดีและควรทำ พระสงฆ์มีหน้าที่ในการชี้แนะแนวทางสาธารณสงเคราะห์ในวิถีพุทธเพื่อช่วยลดปัญหาสังคม ให้คนใช้ปัญญาในการอยู่ร่วมกัน มีศีลบริสุทธิ์ ไม่เบียดเบียนกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การปฏิบัติตามวิถีพุทธนี้จะช่วยเสริมสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน แนวทางสาธารณสงเคราะห์ในวิถีพุทธเป็นการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้คนในสังคมใช้หลักธรรมเป็นพลังในการขับเคลื่อนสู่สังคมอุดมทรัพย์ โดยเน้นยุทธศาสตร์ในการจัดทุกซ์ของประชาชน ไม่ใช่เพียงการสร้างสุขชั่วคราวบนการคิดที่มุ่งหาผลประโยชน์เท่านั้น แต่ยังเน้นที่การพึ่งพาตนเองและการมีธรรมะเป็นวิถีปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ร่วมกัน ทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส การประยุกต์ใช้วิถีพุทธในการสาธารณสงเคราะห์นี้ จะไม่เพียงแต่ช่วยแก้ไขปัญหาสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ยังเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน และส่งเสริมความมั่นคงและความสันติในสังคมไทยอย่างยั่งยืนต่อไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต), 2556)

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม การเน้นความร่วมมือและการทำงานด้วยจิตสาธารณะจะช่วยให้พระสงฆ์สามารถมีบทบาทที่สร้างสรรค์และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม การทำงานที่เน้นจิตสาธารณะไม่เพียงแต่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของพระสงฆ์ที่เป็นที่เคารพและยอมรับในสังคมไทยอีกด้วย

บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์

บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ในการสนับสนุนและดูแลสังคมตามแนวคิดที่เน้นการให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำทางด้านจิตใจ จริยธรรม และการประสานความร่วมมือในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนในสังคมและสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและวัฒนธรรม (พินิจ ลาภธนานนท์, 2562) มีดังนี้

1. การให้คำแนะนำทางปัญญาและจริยธรรม พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำทางด้านจริยธรรมและปัญญา โดยการอธิบายเหตุผลและปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ในสังคม เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ชัดเจนถึงต้นเหตุของปัญหา และสามารถหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมได้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลและมีปัญญาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. การสนับสนุนการศึกษาและศีลธรรม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาศีลธรรมในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทางศีลธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งช่วยให้ผู้คนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3. การให้กำลังใจและเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจ ในช่วงเวลาที่ประชาชนเผชิญกับวิกฤติหรือปัญหาต่าง ๆ พระสงฆ์มีบทบาทในการให้กำลังใจและเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจสำหรับผู้ที่ต้องการคำปรึกษาหรือสนับสนุนทางด้านจิตใจ พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการแนะนำวิธีการแก้ปัญหาและให้คำปรึกษาที่เน้นความสงบและความสุขภายในจิตใจ

4. การบูรณาการความร่วมมือในสังคม พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นสื่อกลางและเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคม เช่น การจัดพิธีทางศาสนาและประเพณีที่ช่วยสร้างความสามัคคีในชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชน และการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. การควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในสังคม พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้ควบคุมและแนะนำพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม โดยการสอนศีลธรรมและธรรมะเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตนในทางที่ดีและเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งหรือปัญหาในสังคม

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและศีลธรรมในสังคมไทย การสนับสนุนจากพระสงฆ์ในด้านต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและศีลธรรมให้กับประชาชน และเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสังคมที่สงบสุขและมีความสามัคคี บทบาทเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีและความยั่งยืนในสังคมไทยผ่านการส่งเสริมคุณธรรมและการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม

บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ยุคปัจจุบัน

หลักการและเป้าหมายของงานสาธารณสงเคราะห์ในวิถีพุทธนั้น มุ่งเน้นไปที่การช่วยให้ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาและหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงแค่การจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยประชาชนในระดับพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องการให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันการมีส่วนร่วมในสังคมนั้น มักจะมีความหลากหลายตามความสามารถและฐานะของแต่ละคน บางคนที่มีกำลังทรัพย์มากก็อาจจะช่วยบริจาคเงินหรือสิ่งของ บางคนที่ยากจนแต่มีแรงงานก็อาจจะร่วมบริจาคแรงกายในการทำงานหรือช่วยจัดกิจกรรม ในขณะที่บางคนที่มีความรู้และทักษะก็อาจจะมามีบทบาทในการวางแผนและคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้ความสามารถที่มีเพื่อช่วยเหลือสังคม

การทำงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในสังคมไทย จึงมักมีเรื่องของบริจาคนและการเอื้อต่อกันเป็นเงื่อนไขสำคัญ พระสงฆ์ที่เข้ามามีบทบาทในงานสาธารณสุขสงเคราะห์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างคนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกันได้อย่างเป็นระบบ การที่พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการทำงานสาธารณสุขสงเคราะห์ยังมีข้อดีในการสร้างความศรัทธาและความไว้วางใจในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสังคมที่มีความเมตตาและความปรารถนาดีต่อกัน การมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ยังสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในสังคม โดยการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสร้างแรงจูงใจในการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (พินิจ ลาภธนาพันธ์, 2562)

สรุปได้ว่า การทำงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามหลักวิถีพุทธนั้นไม่เพียงแต่เน้นไปที่การให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลหรือเป็นโครงการเล็ก ๆ เท่านั้น แต่ต้องการสร้างสังคมที่เข้มแข็งด้วยความร่วมมือและการแบ่งปันระหว่างกัน ซึ่งการมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการทำงานนี้เป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

การบูรณาการศาสตร์พระราชาในการพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์

ศาสตร์พระราชา สามารถบูรณาการกับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ได้โดยเน้นไปที่แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” แนวทางนี้สามารถนำไปใช้ในการสังคมสงเคราะห์โดยการเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชุมชนหรือบุคคล เข้าถึงพวกเขาด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและร่วมมือกัน และนำไปสู่การพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการจริงของชุมชน

2. การพัฒนาที่ยั่งยืน ศาสตร์พระราชาเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึง การให้ความสำคัญกับการรักษาสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยการพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์ในลักษณะนี้จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนหรือบุคคล

3. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในงานสาธารณสุขสงเคราะห์ การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นสิ่งสำคัญ ศาสตร์พระราชาเน้นการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การอนุรักษ์น้ำและดิน การปลูกป่า และการใช้พลังงานทางเลือก ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสังคมสงเคราะห์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้กับชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน ศาสตร์พระราชาเน้นการทำงานร่วมกับชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงาน การบูรณาการแนวคิดนี้ในการสาธารณสุขสงเคราะห์จะช่วยให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาสังคม

5. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม แนวทางของศาสตร์พระราชาที่รวมถึงการสอนให้ประชาชนมีความเมตตา การรักษาศีลธรรม และการให้เกียรติเพื่อนมนุษย์สามารถประยุกต์ใช้ในงานสาธารณสุขสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมที่มีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า ศาสตร์พระราชาสามารถบูรณาการเข้ากับงานสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพผ่านแนวทางที่เน้นความยั่งยืน ความร่วมมือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมโดยรวมได้อย่างยั่งยืน

สรุป

ศาสตร์พระราชาเป็นแนวคิดและวิธีการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนของประชาชนไทย แนวคิดนี้ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาสังคม และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ศาสตร์พระราชมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง การบูรณาการศาสตร์พระราชากับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในวิถีพุทธนั้น ช่วยให้เกิดการพัฒนาชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับประชาชน งานสาธารณสุขสงเคราะห์วิถีพุทธมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทในการชี้นำทางจิตวิญญาณและศีลธรรม ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสามัคคีและความเห็นอกเห็นใจ การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการทำงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความศรัทธาในชุมชน นอกจากนี้ การนำแนวคิดของศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในงานสาธารณสุขสงเคราะห์ เช่น หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ช่วยให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างตรงจุดและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพื่อให้การบูรณาการศาสตร์พระราชากับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในวิถีพุทธเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพควรเป็นเป้าหมายหลัก เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้สามารถสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในระยะยาวได้อย่างยั่งยืนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนผ่านการศึกษาและการอบรมที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรมและความเมตตาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและความสามัคคี

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2565). แนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาชุมชน.
- กฤษฎา อุดาภูษะ. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(5), 253-263.
- คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม. (2563). คู่มือการปฏิบัติงานฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชูเกียรติ สุธากุล. (2564). การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง: บทเรียนจากโครงการในชนบท. วารสารการพัฒนาชุมชน, 15(2), 45-60.
- พระครูวิบูลสีลพต (สมหมาย อาสโภ/โนนน้อย) และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ. (2562). ศาสตร์พระราชากับการพึ่งตนเอง. Dhammathas Academic Journal, 19(4), 165-176.
- พระครูสุนทรเชมาภินันท์ (ปกรณ์ เจริญวงศ์) และคณะ. (2562). ศาสตร์พระราชา: พุทธบูรณาการแห่งนวัตกรรมศาสตร์สมัยใหม่เพื่อสังคมไทยทุกระดับ. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 20(37), 87-101.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2556). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในศาสนาประจำชาติ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พินิจ ลาภอนานนท์. (2562). อดีต ปัจจุบัน อนาคต งานสาธารณสุขสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). การบูรณาการศาสตร์พระราชาในการพัฒนาท้องถิ่นและภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง “การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาเพื่อการปฏิรูปประเทศ”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.